

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

CİLD : 13

Birinci inikad

1 - XI - 1936 Pazar

Mündericat

	Sayfa		Sayfa
1 — Havale edilen evrak	2:3	3 — Seçimler	7
2 — Nutuklar	4	1 — Meclis Reisi seçimi	7
1 — Reiscümhurun nutku	4:7	2 — Reisvekilleri, İdare âmirleri ve Kâtibler seçimi	7

1 — HAVALA EDİLEN EVRAK

Lâyhalar

1 — Askerî tayinat ve yem muvakkat kanununa müzeyyel 1325 numaralı kanunun birinci maddesini değiştiren 2112 sayılı kanunun jandarma gedikli erbaş ve jandarma meslek mektepleri talebelerine de tatbiki hakkında kanun lâyihası (1/613) (Dahiliye ve Bütçe encümenlerine)

2 — Dahilî istihlâk vergisi hakkındaki 1718 numaralı kanunu değiştiren 2414 sayılı kanunla 1718 numaralı kanuna müzeyyel 2448 sayılı kanunun değiştirilmesine dair kanun lâyihası (1/614) (Gümrük ve inhisarlar, İktisad, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

3 — Devlet demiryolları ve limanları işletme umumî idaresi 1934 yılı son hesabı hakkında kanun lâyihası (1/615) (Divanı muhasebat encümenine)

4 — Enebilerin seyahat ve ikametleri hakkındaki 2 mart 1331 tarihli muvakkat kanuna müzeyyel 935 sayılı kanunun birinci maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesine dair kanun lâyihası (1/616) (Dahiliye, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

5 — Gümrük tarifesi kanununa ek kanun lâyihası (1/617) (Gümrük ve inhisarlar, İktisad, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

6 — Gümrük ve muhafaza memurlarile subaylarının oturmaları için ev yaptırılması ve bunların resmî binaların müsaid olanlarında kira ile oturmaları hakkında kanun lâyihası (1/618) (Gümrük ve inhisarlar, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

7 — Havayolları Devlet işletme idaresinin maaşlı memurları hakkında kanun lâyihası (1/619) (Nafia ve Bütçe encümenlerine)

8 — Havayolları Devlet işletme idaresinin 1933 ve 1934 yılları son hesabı hakkında kanun lâyihası (1/620) (Divanı muhasebat encümenine)

9 — Hudud ihtilâflarının tetkik ve tesviyesine mütedair Türkiye Cumhuriyeti ile Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri ittifakı arasında münakid 6 ağustos 1928 tarihli mukavelenin uzatılması hakkındaki notanın tasdikı hakkında kanun lâyihası (1/621) (Hariciye encümenine)

10 — İcra Vekilleri Heyeti kararile tayin olunacak yerlerde tatbik olunmak üzere ceza muhakemeleri usulü kanununa müzeyyel kanun lâyihası (1/622) (Adliye encümenine)

11 — İnhisarların idaresi hakkındaki 1660 numaralı kanuna müzeyyel 2159 sayılı kanunun 9 ncu maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun lâyihası (1/623) (Gümrük ve inhisarlar, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

12 — İlk ve orta tedrisat muallimlerinin terfi ve tecziyeleri hakkındaki kanunun 16 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun lâyihası (1/624) (Maarif ve Bütçe encümenlerine)

13 — Polis teşkilât kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun lâyihası (1/625) (Dahiliye ve Bütçe encümenlerine)

14 — Kan gütmeye sebebiyle işlenen katiller hakkında kanun lâyihası (1/626) (Adliye encümenine)

15 — Konya ovası sulama idaresi 1934 yılı son hesabı hakkında kanun lâyihası (1/627) (Divanı muhasebat encümenine)

16 — Maarif vekâleti merkez teşkilâtı ve vazifeleri hakkındaki kanuna ek kanun lâyihası (1/628) (Maarif ve Bütçe encümenlerine)

17 — Mülga İstanbul darülfünunu 1932 yılı son hesabı hakkında kanun lâyihası (1/629) (Divanı muhasebat encümenine)

18 — Sivas atelyesine muktazi tezgâhlar için 2 500 000 liraya kadar taahhüdât yapılmasına dair kanun lâyihası (1/630) (Bütçe encümenine)

19 — Türkiye ile Finlândiya arasında münakid 12 ağustos 1929 tarihli ticaret ve seyrisefain muahedesine müzeyyel 20 haziran 1936 tarihli itilâfın ve aynı tarihli ticaret muahedesile merbut listelerin ve (1) numaralı munzam protokolün tasdikına dair kanun lâyihası (1/631) (Hariciye ve İktisad encümenlerine)

20 — Türkiye Cumhuriyeti ile İtalya Kırallığı arasında 4 nisan 1934 tarihinde imza edilen ve 2758, 2914 ve 2952 sayılı kanunlar ile meriyet müddeti uzatılan ticaret mukavelenamesi ile tediyatın tanzimine dair olan itilâfname ve merbutatının 3 ay daha temdidi hakkında kanun lâyihası (1/632) (Hariciye ve İktisad encümenlerine)

21 — Türkiye ile Romanya arasında münakid (Dobrucanın Türk ahâlisinin muhaceretini tanzim eden mukavelename) nin tasdikı hakkında kanun lâyihası (1/633) (Hariciye encümenine)

22 — Türkiye Cumhuriyeti Ziraat bankası kanunu lâyihası (1/634) (Ziraat, İktisad, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

23 — Zabıtai sıhhiyei hayvaniye muayene rüsumuna aid 405 sayılı kanuna ilişik tarifinin değiştirilmesine dair kanun lâyihası (1/635) (Ziraat, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

Tezkereler

24 — Askerî ve mülkî tekaüd kanununun 23 maddesinin tefsiri hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/256) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

25 — Bazı maddelerden istihlâk vergisi alınması hakkındaki 2731 sayılı kanunun birinci maddesinin beşinci fıkrasının tefsiri hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/257) (Gümrük ve inhisarlar, İktisad, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

26 — İnhisarlar umum müdürlüğünün 1934 yılı blâncosu ve murakib raporlarının gönderildiği hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/258) (Divanı muhasebat encümenine)

27 — Memurin kanununun 4 ncu maddesinin (C) fıkrasile 49 ncu maddesindeki muhelli haysiyet ve namus cürmü « Kaydinin şümüli » derecesinin tefsiri hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/259) (Memurin kanunu muvakkat encümenine)

28 — Tapu kanununun muvakkat maddesindeki « Muamelenin bitmesi tâbirinin » tefsiri hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/260) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

29 — Birinci kânun 1935 : mayıs 1936 aylarına aid raporların sunulduğuna dair Divanı muhasebat riyaseti tezkeresi (3/261) (Divanı muhasebat encümenine)

30 — Konya ovası sulama idaresinin 1932 yılı son hesabına aid mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı muhasebat riyaseti tezkeresi (3/262) (Divanı muhasebat encümenine)

31 — Balıkesir mebusu Enver Adakanın teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/263) (Adliye ve Teşkilâtı esasiye encümenlerinden mürekkebe Muhtelit encümenine)

32 — Çoruh mebusu Asım Us ve Giresun mebusu Hakkı Tarık Usun teşriî masuniyetlerinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/264) (Adliye ve Teşkilâtı esasiye encümenlerinden mürekkebe Muhtelit encümenine)

33 — Denizli mebusu Haydar Rüştü Öktemin teşriî masuniyetinin kaldırılmasına dair Başvekâlet tezkeresi (3/265) (Adliye ve Teşkilâtı esasiye encümenlerinden mürekkebe Muhtelit encümenine)

34 — Eskişehir mebusu Emin Sazakın teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/266) (Adliye ve Teşkilâtı esasiye encümenlerinden mürekkebe Muhtelit encümenine)

35 — Kayseri mebusu Veli Yaşımın müdafaasının alınması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/267) (Adliye ve Teşkilâtı esasiye encümenlerinden mürekkebe Muhtelit encümenine)

36 — Muğla mebusu Dr. Hüseyin Avni Ercanm teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/268) (Adliye ve Teşkilâtı esasiye encümenlerinden mürekkebe Muhtelit encümenine)

37 — Muğla mebusu Yunus Nadinin teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/269) (Adliye ve Teşkilâtı esasiye encümenlerinden mürekkebe Muhtelit encümenine)

38 — Muğla mebusu Yunus Nadinin teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/270) (Adliye ve Teşkilâtı esasiye encümenlerinden mürekkebe Muhtelit encümenine)

39 — Sivas mebusu Necmettin Sadıkm teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/271) (Adliye ve Teşkilâtı esasiye encümenlerinden mürekkebe Muhtelit encümenine)

40 — Zonguldak mebusu Rifat Vardarm teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/272) (Adliye ve Teşkilâtı esasiye encümenlerinden mürekkebe Muhtelit encümenine)

41 — Babaeskinin Çengerli köyünden Mahmudoğlu Muradın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/273) (Adliye encümenine)

42 — Bartınm Sarmaşık köyünden Mustafaoğlu Asımın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/274) (Adliye encümenine)

43 — Kilisin Karaali mahallesinden Memedoğlu İsmailin ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/275) (Adliye encümenine)

44 — Kilisin Arab köyünden Mustafaoğlu Cırık Hasanın ölüm cezasına çarptırılmasına dair Başvekâlet tezkeresi (3/276) (Adliye encümenine)

45 — Uşakın Hamidiye mahallesinden Mazak oğullarından Mustafaoğlu Memedin ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/277) (Adliye encümenine)

46 — Yalovanın Çmarcık nahiyesinden Mustafaoğlu Abdullah, Teşvikiye köyünden Hacı Memedoğlu Hasan ve Ahmed Şabanoğlu Hasanın mahkûm oldukları beşer lira cezayı nakdinin affı hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/278) (Adliye encümenine)

Mazbatalar

47 — Büyük Millet Meclisi 1936 yılı mayıs ayı hesabı hakkında murakıblık raporu (5/32) (Ruznameye)

48 — Büyük Millet Meclisi 1936 yılı haziran ayı hesabı hakkında murakıblık raporu (5/33) (Ruznameye)

49 — Büyük Millet Meclisi 1936 yılı temmuz, ağustos ve eylül ayları hesabı hakkında murakıblık raporu (5/34) (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 14

MUVAKKAT BAŞKAN — Refet Canrtez

MUVAKKAT KÂTİBLER : Naşid Uluğ (Kütahya), Ali Muzaffer Göker (Konya), Ziya Gevher Etili (Çanakkale), Süreyya Tevfik Genca (Tokad).

MUVAKKAT BAŞKAN — Yoklama yapıyoruz.

Yoklama yapıldı.

2 — NUTUKLAR

1 — *Reisicümharun nutku*

MUVAKKAT BAŞKAN — Ekseriyet vardır. Şimdi Cümhur Reisi gelerek nutuklarını okuyacaklardır.

(Reisicümhur Kamâl Atatürk şiddetli ve sürekli alkışlar arasında Başkanlık kürsüsünü şereflendirdiler.)

Sayın millet vekilleri,

Sizi, sevgi ve saygılarımla selâmlıyarak, beşinci devrenin ikinci senesini açıyorum.

Derhal, söylemeliyim, ki, bu seneki çalışmalarımızın, da, memleket ve millet işlerinde, yeni iyilikler ve ilerlemeler yapacağımıza kanığım.

Geçen yıl, Türk milleti, huzur ve sükûn içinde, millî ve insanî ülküye, aşk ile koşan kuvvetli ve çalışkan bir varlık gösteriyordu.

İdarede ve Adliyede yeni kanunların ve yeni teşkilâtın vatanı sevindiren neticeleri görülyordu.

Ekonominin her sahasında ve memleketin her tarafında, Türkler, kendilerine ve Devletlerine tam bir güven içinde çalışıyorlardı (Alkışlar).

Cümhuriyet, yeni ve sağlam esaslarla, Türk milletini emin ve metin bir istikbal yoluna koyduğu kadar, asıl, fikirlerde ve ruhlarda yarattığı güvenlik itibarile, büsbütün yeni bir hayatın müjdecisi olmuştur (Alkışlar). Seneler geçtikçe, millî ideal verimleri, güvenle çalışmada, ilerleme hevesinde, millî birlik ve millî irade şeklinde, daha iyi gözlere çarpmaktadır. Bu, bizim için çok önemlidir; çünkü, biz, esasen millî mevcudiyetin temelini, millî şurada ve millî birlikte görmekteyiz (Bravo sesleri, alkışlar).

Halk ile Hükûmet arasındaki yakınlık ve beraber çalışma gayreti, ayrıca, memnuniyeti mucib bir seviyededir. Bu hususta partimizin feyizli önderliğini ehemmiyetle keydetmek isterim.

İdari ve ekonomik tedbirlerin iyi tatbiki ve

tatbik neticelerinin iyi anlaşılması için, halkın Hükûmete yardım etmek hevesi, iftihar oluncak bir tezahürdür. Bu ruhiğ vaziyet, Türk milletini ilerletmek ve Türk vatanını imar etmek için, çok verimli ve çok esaslı bir âmildir.

Devleti ve Hükûmeti kendi malı ve koruyucusu tanımak, bir millet için büyük nimet ve mazhariyettir (Alkışlar). Türk milleti bu neticeye Cümhuriyette varmış ve her sene bunun artan semerelerini görmüş ve göstermiştir (Alkışlar). Milletimizin, maddî ve manevî huzuruna, her şeyden fazla ehemmiyet verişimizin, ne kadar yerinde olduğu anlaşılıyor.

Arkadaşlar;

İlk tahsilin yayılması için, sade ve pratik tedbirler almak yolundayız. İlk tahsilde hedefimiz, bunun umumî olmasını bir an evvel tahakkuk ettirmektir. Bu neticeye varmak, ancak, fasılasız tedbir almakla ve onu metodik tatbikle mümkün olabilir. Milletın başlıca bir işi olarak, bu mevzuda ısrar etmeyi lüzumlu görüyorum. Sanat ve teknik mekteplerine rağbet artmıştır. Bunu sevinçle söylerken, her türlü teşviki arttırmak lâzım olduğunu da ilâve etmek isterim.

Yüksek tahsil için, Ankara Üniversitesini tesis etmek yolunda, Tıp fakültesine de başlayarak, yeni ve en külfetli hamlenin atılmasını dilerim.

Güzel sanâtlara da alâkanızı yeniden canlandırmak isterim.

Ankarada bir Konservatuvar ve bir Temsil akademisi kurulmakta olmasını zikretmek, benim için bir hazdır.

Güzel sanâtların her şubesi için, Kamutayın göstereceği alâka ve emek, milletın insanî ve medenî hayatı ve çalışkanlık veriminin artması için, çok tesirlidir.

Başlarında kıymetli Maarif vekilimiz bulunan, Türk Tarih kurumu ile Türk Dil kurumunun, her gün yeni hakikat ufukları açan, cid-

dî ve devamlı mesaisini takdirle yad etmek isterim. Bu iki ulusal kurumun, tarihimizin ve dilimizin, karanlıklar içinde unutulmuş derinliklerini, dünya kültüründeki analıklarını, reddolunamaz ilmi belgelerle ortaya koydukça, yalnız Türk milleti için değil, ve fakat bütün ilim âlemi için, dikkat ve intibahı çeken, kutsal bir vazife yapmakta olduklarını emniyetle söyleyebilirim (Alkışlar). Tarih kurumunun Alacahöyükte yaptığı kazılar neticesinde, meydana çıkardığı, beş bin beş yüz senelik maddî Türk tarih belgeleri, cihan kültür tarihini yeni baştan tetkik ve tamik ettirecek mahiyettedir. Bir çok Avrupalı âlimlerin iştirakile toplanan, son Dil kurultayının ışıklı neticelerini bizzat görmüş olmakla çok mutluyum. Bu ulusal kurumların az zaman içinde, ulusal akademiler halini almasını temenni ederim. Bunun için, çalışkan tarih ve dil âlimlerimizin, dünya ilim âlemince tanınacak, orijinal eserlerini görmekle bahtiyar olmamızı dilerim.

Sayın arkadaşlar;

Ana vatana yeni kavuşan göçmen vatandaşlarımızın iskânı başlıca işlerimizdendir. Göçmenleri iyi yerleştirmek ve sürgatle üretmen kılmak için, onları kâfi derecede tehiz etmeğe çalışıyoruz. Aldığımız neticeler ümid vericidir. Bu millî meseleye, tahsis edebildiğimiz vesait derecesinde, fakat ara vermeksizin devam edeceğiz.

Demiryolu inşası programına devam ediyoruz. Buna muvazi olarak, yol ve köprü inşaatına, daha fazla vesait tahsis edebilmek, arzu ya şayandır. Her halde su işleri için verilen vesaiti arttırmaya lüzum vardır. Şimdiye kadar muhtelif yerlerde yapılmış ve yapılmakta olan ufak büyük su işleri, çok teşvik edici neticeler vermektedir (Alkışlar). Kamutayım, su işleri için yeni imkânlar aramasını lüzumlu görmekteyim.

Telefon şebekesi memleket içinde, bir program dahilinde genişlemektedir. Bu faaliyeti takdir ve teşvik etmek isterim. Yakın bir zamanda iyi bir radyo merkezine nail olacağımızı umarım.

Ticari hava nakliyesi işlerinin emniyetli, intizamlı devamını ve genişlemesini ise, çok önemli tutmaktayım.

Sayın vekiller;

Ekonomi sahalarında millî faaliyetimizin artmasından ve genişlemesinden sevinç duyduğumuz. Cümhuriyetin ekonomik tedbirleri her sahada feyizli semereler vermektedir.

Ziraatta kalkınmayı kolay ve çabuk yapmak için şartlar, çok ilerlemiş ve hazırlanmıştır. Yeni usulde ve yeni makineler kullanmakta, iyi teşkilâtla yapılacak yardımların sürgatle semere vereceğini görüyoruz. Kooperatif

teşkilâtı her yerde sevilmiştir. Kredi ve satış için olduğu kadar, istihsal vasıtalarını öğretip kullandırmak için de, kooperatiften istifadeyi mümkün görüyoruz.

Ziraatte hastalıklar ile mücadele işine daha çok ehemmiyet vermek lâzımdır.

Toprak kanununun bir neticeye varmasını Kamutayım yüksek himmetinden beklerim. Her Türk çiftçi ailesinin, geçineceği ve çalışacağı toprağa malik olması, behemehal lâzımdır (Alkışlar). Vatandaşın sağlam temeli ve imarı bu esastır. Bundan fazla olarak, büyük araziye modern vasıtalarla işletip vatana fazla istihsal temin edilmesini teşvik etmek isteriz (Alkışlar, bravo sesleri).

Ticaret münasebetlerimiz bu sene daha genişlemiştir. Karşılıklı genişlik ve kolaylık, takib ettiğimiz esastır. İhracatımızın kolaylaştırıldığı yerde idhalâtın artmasından sakınıyoruz, bu ithalâtı arttırmak ve kolaylaştırmaya çalışıyoruz. Bu dürüst politika üç senedenberi ticaretimiz hacmini muntazaman arttırmıştır.

Endüstri programının tatbiki, ciddî olarak devam ediyor. Her yeni endüstri eseri, muhitine refah ve medeniyet, ve bütün memlekete haz ve kuvvet vermektedir. İkinci programın hazırlıkları şevk ile ilerlemektedir.

Maden işletilmesi inkişaf halindedir. Madenlerimiz bizim başlıca bir döviz kaynağımız olduğu için de, yüksek dikkatinizi celbe değerlidir.

Artvin civarında bakır madenlerinden birinin işlemeğe başlamasından memnun olduk. Ergani bakır madeninin işlemeğe başlamasını, memleket için mühim bir fayda telâkki ediyoruz. Yine memleket için pek ehemmiyetli bulduğumuz diğer mesele, kömür havzasının rasyonel olarak işlemesidir. Üzerinde bulunduğumuz tedbirlerin sürgatle netice vermesini temenni ederim.

Deniz ve deniz mahsulleri ticaret ve endüstrisi önemli bir mevzuumuzdur.

Ticaret filomuzu yenilemek ve arttırmak teşebbüsünü memnun olarak kaydediyoruz. Limanlarımızda kâfi teşkilât yapılması, umumî mağazalar ve antrepolar bulundurulması mu-karrerdir.

İş kanununun tatbiki için icab eden teşkilâtın kurulması lâzımdır. Ayrıca deniz ve ziraat işçileri için de, yeni kanunlar hazırlanmalıdır.

Küçük kredi mevzuunun ehemmiyetle ele alınmasını, Büyük Meclisin dikkatine arz ederim.

Bu sene, Ziraat bankasının yeni kanun lâyhası, çalışma mevzularınız arasında olacaktır.

Bankaları ve kredi tevziini inzibata alan, kooperatifleri kuran ve genişleten kanunlarından sonra, bu yeni eserleriniz memleketin kredi hayatında verimli olacaktır.

Maliyemiz, memnun olduğunuz surette, müs-

bet ve verimli vaziyettedir. Muvazeneye hususi ehemmiyet veren Büyük Meclis, her sene vâridatı fazlası ile temin etmeğe muvaffak olmaktadır. Bu sene de tahminlerin tahakkuk edeceğine emniyet edebiliriz.

Hayatı ucuzlatmak icab ettikçe, vergileri indirmek siyasetine devam edeceğiz. Tuz, şeker, çimento, sayım vergilerinde iki sene içinde yaptığımız cesurane indirmeler, her bakımdan faydalı olmuştur.

Bu sene hem ilk ihtiyaçlardan, hem esaslı kuvvet vasıtalarından olan petrol ve müstakları üzerindeki resimlerden geniş mikyasta indirme yapmağa muvaffak olmanızı dilerim (Alkışlar).

Bundan başka, vergi usullerinin ıslahı çarelerinin aranmasına da ehemmiyetle devam olunmalıdır. İyi usul ve iyi tathikim memnun edici neticelerini vatanı, hiç bir işte vergi mevzuu kadar hassasiyetle takdir etmez.

Diğer taraftan vatandaşın Hazineye karşı mükellefiyetinin, en mühim vazifesi olduğunu anlatmak için, yorulmamak lâzımdır. Şüphe yoktur ki, bahusus Devletçi ve halkçı olan bir idare ve ekonomi hayatında, Hazinesinin kudret ve intizamı, başlıca mesnettir. Cumhuriyetin kudreti de her sahada ve millî müdafaa sahasında, ihtiyaçlarını karşılayan Hazinesinin intizamındadır. Gelecek yıllar için de Hazinesinin kudretini muhafaza etmek, sizin en mühim işiniz olacaktır. Millî paramızın filen müstakir olan kıymeti muhafaza olunacaktır (Alkışlar).

Aziz arkadaşlar,

Millî müdafaa vasıtalarına senelerden beri verdiğimiz ehemmiyetin yerinde olduğunu, hâdiseler her gün göstermektedir (Bravo sesleri, alkışlar).

Ordumuzu en yeni vasıtalarla mütemadiyen techiz etmeğe çalışıyoruz. Yüksek kıymetini arttırmaya verdiğimiz ehemmiyet ise, daha ziyadedir.

Ordunun çalışmalarından ve bütün milletin vatan müdafaaı için severek ve isteyerek çalışmak şevkinden memnunuz (Alkışlar).

Deniz silâhlarına ehemmiyet veriyoruz. Denizcilerimizin iyi silâhlı ve iyi talimli olarak hazırlanmaları büyük emelimizdir (Alkışlar).

Hava ordusuna sarfettiğiniz himmeti arttırmayı dilerim. Yeni bir programın tatbikat devresinde bulunduğumuz için, hava kuvvetlerimizimiz arzumuz derecesinden henüz uzaktır. Kuvvetli bir hava ordusu vücude getirmek yolunda iyi neticelere doğru emniyetle yürümekte olduğumuzu ifade ederken, hava taarruzlarına karşı milletin hazırlanması için de ayrıca alâkanızı uyandırmak isterim.

Bu sene içinde arsulusal bakımdan bizim için mesud hâdiseler oldu.

İngiltere Kıralı Sa Majeste Sekizinci Ed-

vardım mütenekkiren ziyaretini ve Boğazlarda yeni rejimin (Montrö) mukavelesinin derpiş ettiği vechile tatbika başlandığını, bunların başında olarak zikretmeliyim (Sürekli alkışlar).

Tanışmakla bahtiyar olduğum İngilizlerin Büyük Kıralile aramızda husule gelen dostluğun, milletlerimizin temayülâtına uygun olarak, iki Hükümet arasında filen inkişaf etmekte olan samimi münasebat üzerinde hayırlı tesirine şüphe yoktur (Alkışlar).

Türkiyenin hakkını teslim etmekle yüksek dostluk ve anlayış gösteren (Montrö) mukavelesi âkidleri, aynı zamanda kritik devam eden arsulusal durumun bu önemli devresinde, istikrarı için herkesin çalışması icab eden umumi sulh işine de değerli hizmet etmiş oldular (Alkışlar).

Tarihte bir çok defa münakaşa ve ihtiras vesilesi olmuş olan Boğazlar, artık tamamen Türk hâkimiyeti idaresinde, yalnız ticaret ve dostluk münasebetlerinin muvasala yolu haline girmiştir (Alkışlar). Bundan böyle muharib her hangi bir Devletin harb sefinelerinin Boğazlardan geçmesi memnudur (Bravo sesleri, alkışlar).

Bu münasebetle, karada ve denizde Büyük komşumuz Sovyet Rusya ile aramızdaki, on beş seneden beri her türlü tecrübeden geçmiş olan dostluğun, ilk gündeki kuvvet ve samimiyetini tamamen muhafaza ederek, tabii inkişafında devam ettiğini beyan etmekle de, ayrıca memnuniyet duyuyorum (Sürekli alkışlar).

Bu sene içinde, Afganistanın kıymetli Hariciye ve Harbiye vezirlerle görüşmekten de memnun oldum.

Dost ve müttelik Yugoslavyanın Yüksek Başvekil ve Hariciye Nazırımın Millî Bayramımızda aramızda bulunması, bize ayrı bir sevinç verdi (Alkışlar).

Balkanlılar arasındaki kardeşliğin tarsini, bizim ötedenberi başlıca emelimizdir.

Türk - Yugoslav bağlılığı bunun esaslı bir tezahürüdür (Alkışlar).

Diğer mütteliklerimiz ve dostlarımız ile de temaslarımız, daimi ve samimidir. Balkanlarda, Garbî Asyada ve Şarkî Akdenizde mevcut sulhün devamı, eski dünyanın bir çok diğer yerlerine nisbetle, daha emin görünmektedir (Alkışlar). Türkiyenin bütün Devletlerle münasebetlerinin iyi olduğunu, memnuniyetle kaydederim (Alkışlar).

Bu sırada, Milletimizi gece gündüz meşgul eden başlıca büyük bir mesele, hakiki sahibi öz Türk olan «İskenderon - Antakya» ve havâlisinin mukadderatıdır (Bravo sesleri, sürekli alkışlar). Bunun üzerinde, ciddiyet ve katıyetle durmaya mecburuz (Ayakta sürekli alkışlar, yaşa, varol sesleri).

Daima kendisi ile dostluğa çok ehemmiyet

verdiğimiz Fransa ile aramızda, tek ve büyük mesele budur (Hallolmalı sesleri). Bu işin hakikatını bilenler ve hakkı sevenler, alâkamızın şiddetini ve samimiyetini iyi anlarlar ve tabii görürler (Alkışlar).

Önümüzdeki sene, müzakereler ve silâhlanma yarışları ile büyük bir hazırlık senesi olacağı benziyor. Devletler arasındaki ihtilâfların

anlaşmalara varmasını samimiyetle dileriz.

Sayın Millet Vekilleri;

Ağır ve önemli işleriniz, size, millet yolunda, esaslı hizmetler hazırlamaktadır. Millet sevgileri, hayırlı ve faydalı çalışmalarınızda sizinle beraberdir (Sürekli alkışlar, bravo Atatürk sesleri).

3 — SEÇİMLER

1 — Meclis Reisi seçimi.

MUVAKKAT BAŞKAN — Reis intihabına başlıyoruz. Kutular gezdirilecektir.

(Reyler toplandı)

MUVAKKAT BAŞKAN — Rey vermeyenler lütfen reylerini versinler.

Rey toplama muamelesi bitmiştir.

Reyleri tasnif için kura ile arkadaş seçeceğiz.

(Meliha Ulaş (Samsun), Ahmed Vefik Uluçay (Niğde), Osman Dinçer (Mardin). Reyleri tasnife memur edildiler).

MUVAKKAT REİS — Reylerin neticesini arz ediyorum:

Çankırı mebusu Abdülhalik Renda 321 rey ve ittifakla reis intihab edilmiştir (Bravo sesleri, alkışlar).

(Alkışlar arasında Reis Abdülhalik Renda (Çankırı) Riyaset kürsüsüne geçtiler).

BAŞKAN — Aziz arkadaşlar, Başkanlığa tekrar seçmek suretile gösterdiğiniz yeni güvenden dolayı hepimize ayrı ayrı şükran ve saygılarımı sunarım (Alkışlar).

LÜTFİ MÜFİD ÖZDEŞ (Kırşehir) — Allah muvaffak etsin.

2 — Reis vekilleri, İdare âmirleri ve kâtibler seçimi.

BAŞKAN — Ruznameye geçiyoruz.

Reis vekilleri ile İdare âmirleri ve kâtibler intihabı yapılacaktır.

Üç kutu konulacaktır. Sağdan geçerek lütfen esami sırası ile reylerinizi istimal buyurunuz.

BAŞKAN — Reyini kullanmayan var mı?

Rey toplama muamelesi bitmiştir.

Atif Akyüz (Çoruh), Dr. Galib Üstün (Sinob), Kâmil İrdelp (Niğde) Reis vekillikleri

reylerini tasnif buyursunlar.

Ali Dikmen (Kocaeli); Mustafa Halid Üner (Konya); Raif Karadeniz (Trabzon). İdare âmirlikleri reylerini tasnif buyursunlar.

Vasfi Raşid Seviğ (Sivas); Edib Ergin (Mardin); Halid Bayrak (Bayazıt). Kâtibliklere aid reyleri tasnif buyursunlar.

Reylerin tasnifi neticesini arzedeceğim:

Reis vekilliklerine; (Bursa) Refet Canitez, (Gazi Anteb) Nuri Conker, (Konya) Tevfik Fikret Sılay (319) zar reyle seçilmişlerdir. İntihaba iştirak eden arkadaşların adedi (319) dur. Bu arkadaşlar Reis vekilliklerine müttefik seçilmişlerdir.

İdare âmirlikleri intihabına iştirak eden arkadaşların adedi (323) dür. (Bayazıt) Halid Bayrak, (Manisa) Dr. Saim Uzel, (Mardin) İrfan Ferid Alpaya (323) er reyle İdare Âmirliklerine seçilmişlerdir.

Kâtiblikler için rey veren arkadaşların adedi (316) dür. (Çanakkale) Ziya Gevher Etili, (Çoruh) Ali Zirh, (Gazi Anteb) Bekir Kaleli, (Konya) Ali Muzaffer Göker, (Kütahya) Naşid Uluğ, (Tokad) Süreyya Tefvik Genca (316) şar reyle kâtibliklere seçilmişlerdir.

REFET CANİTEZ (Bursa) — Reis vekilliklerine tekrar intihab etmek suretile hakkımızda gösterdiğiniz yüksek itimad ve teveccühe lâyık olmaya çalışacağız. Yine bu hususta kıymetli müzaheretlerinize istinad edeceğiz. Arkadaşlarımız ve şahsın namına teşekkürlerimizi arz ediyorum (Alkışlar).

BAŞKAN — Bu günkü ruznamemizde müzakere edecek başka bir madde yoktur. Ayın dokuzuncu pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere toplantıya nihayet veriyorum.

Kapanma saati: 15,25

